

บทบาทนายอำเภอด้านการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ

ศึกษารณีย์ : การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ธนยศ หิรัญเนตร นักเรียนนายอำเภอ (นอ.) รุ่นที่ ๗๖

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสร้างโอกาส การเพิ่มรายได้ของผู้ยากจนนั้น นอกจากจะต้องสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงแล้ว รัฐบาลต้องมีนโยบายในพื้นที่เป้าหมายด้วย คือ นโยบายการพัฒนาชนบท โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นหนึ่งในโครงการที่สนับสนุน การดำเนินการในแนวทางดังกล่าว (กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๖) นโยบายการดำเนินงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องการให้ประชาชนในชนบทมีอาชีพ มีรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการผลิตสินค้าและบริการจากภูมิปัญญา วัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตอันดีงามของชาวบ้านในชนบท ปัจจุบันนี้ ในหนึ่งตำบลมีความหลากหลายชนิดผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลจากการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของโครงการ ทางรัฐบาลจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (แต่ยังคงสัญลักษณ์ OTOPT เหมือนเดิม) เพื่อให้เหมาะสมและถูกต้องตามความเป็นความจริงที่ว่าหนึ่งตำบลไม่ได้มีผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียว แต่เป็นผลจากการพัฒนาและต่อยอดจากฐานของผลิตภัณฑ์เดิมและทุนของชุมชน นโยบายของรัฐบาลด้านส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยที่ให้แนวคิดที่ว่าปัญหาของประเทศไทยในภาพรวมประชาชนยากจนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดมูลค่า สามารถจัดปัญหาความยากจนโดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สร้างโอกาส ให้ประชาชนมีอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคง ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นองค์กรประสานการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการวิสาหกิจชุมชน สร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจใหม่กับวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อก่อให้เกิดรายได้และสินทรัพย์ของชุมชนและท้องถิ่น (กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๗) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของนายอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีต่อการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

๒. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) ได้แก่ ข้าราชการผู้เคยดำรงตำแหน่งนายอำเภอท่าปลา เกษตรอำเภอท่าปลา พัฒนาการอำเภอท่าปลา ประธานวิสาหกิจชุมชนหาได้ด้อย อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ

บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (RoI Prescriptions) เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่มีได้บัญญัติให้อำนาจ ผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอไว้โดยตรง แต่มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กลไกของกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับกลไกของคณะกรรมการต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘

บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) นายอำเภอได้ใช้กลไกของคณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการ ฯ บริหารจัดการเชิงบูรณาการในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการ ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) ผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ เป็นเสมือนที่พึ่งของราษฎรในพื้นที่อำเภอในทุกเรื่อง จึงถูกคาดหวังจากประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในด้านแหล่งเงินทุน ด้านการตลาด ด้านการสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

๔. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหา แยกออกเป็น**ปัญหาด้านการเงินหรือเงินทุน** มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีกองทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง **ปัญหาด้านการตลาด** มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการประสานภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และอำเภอข้างเคียงในจังหวัด เพื่อเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้าและบริการ **ปัญหาด้านการผลิต** มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการประสานสถาบันการศึกษาในการส่งอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์มาให้ความรู้แก่สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน **ปัญหาด้านบริหารจัดการ** มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการมอบหมายให้บุคลากรของหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม **ปัญหาด้านผู้นำ** มีแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยดำเนินการพบปะผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้ประสบผลสำเร็จ ในอาชีพให้เข้าร่วมและรวมกลุ่มเป็นวิทยากรเพื่อให้คำแนะนำแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน **ปัญหาด้านแรงงาน** มีแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยเริ่มจากการรวมกลุ่มและขยายไปสู่บุคคลต่างพื้นที่เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้เสริม และ**ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิก** มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองและเครือข่ายภาคีการพัฒนาในพื้นที่ให้สร้างจิตสำนึกความรัก ความสามัคคีและส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ นายอำเภอควรมีบทบาทในการบูรณาการแบบเครือข่ายร่วมกับภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน มีการสำรวจและค้นหาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการใหม่ ๆ ในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้มีการยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์และการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ๆ ได้อย่างสะดวก รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้แสดงบทบาทเป็นเชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) เพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) และเพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่าย (Network) และมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

และพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชนมากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบของ
ปัจจัยและ/หรือ เงินทุนให้เปล่าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และ
การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการ
การทำงานร่วมกัน